

Prædiken til Midfaste

Joh. 6, 1-15

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Johannes: Derefter tog Jesus over til den anden side af Galilæas Sø, Tiberias Sø. En stor folkeskare fulgte ham, fordi de så de tegn, han gjorde ved at helbrede de syge. Men Jesus gik op på bjerget, og dér satte han sig sammen med sine disciple. Påsken, jødernes fest, var nær. Da Jesus løftede blikket og så, at en stor skare kom hen imod ham, sagde han til Filip: »Hvor skal vi købe brød, så disse folk kan få noget at spise?« Men det sagde han for at sætte ham på prøve, for selv vidste han, hvad han ville gøre. Filip svarede ham: »Brød for to hundrede denarer slår ikke til, så de kan få bare en lille smule hver.« En af hans disciple, Andreas, Simon Peters bror, sagde til ham: »Der er en lille dreng her, han har fem bygbrød og to fisk; men hvad er det til så mange?« Jesus sagde: »Få folk til at sætte sig.« Der var meget græs på stedet. Mændene satte sig; de var omkring fem tusind. Så tog Jesus brødene, takkede og delte ud til dem, der sad der; på samme måde også af fiskene, så meget de ville have. Da de var blevet mættede, sagde han til sine disciple: »Saml de stykker sammen, som er tilovers, så intet går til spilde.« Så samlede de dem sammen og fyldte tolv kurve med de stykker af de fem bygbrød, som var tilovers efter dem, der havde spist. Da folk havde set det tegn, han havde gjort, sagde de: »Han er san-

delig Profeten, som skal komme til verden.« Jesus forstod nu, at de ville komme og tvinge ham med sig for at gøre ham til konge, og han trak sig atter tilbage til bjerget, helt alene. Johannesevangeliet 6,1-15

Gud, lad os leve af dit ord, som dagligt brød på denne jord. Amen.

I de sidste uger har TV2 vist dokumentaren ”Nødråb fra børnehjemmet”. Det er en ubehagelig afdækning af, hvordan mange børn udsættes for vold, trusler og magtanvendelse af de ansatte på landets børnehjem og døgninstitutioner.

Dokumentaren vækker mindelser om den danske film ”Der kommer en dag” tilbage fra 2016.

Filmen foregår i 1967 og handler om de uadskillelige brødre, Elmer og Erik. Man følger drengene efter at de bliver anbragt på bør-

nehjemmet Gudbjerg, fordi deres enlige mor får en alvorlig sygdom og siden dør. Og det er en anden verden, de to brødre træder ind i på Gudbjerg. En verden af vold og ydmygelse. Af seksuelle overgreb, sult og psykisk terror. En verden, som hverken kender til nåde, retfærdighed eller barmhjertighed.

Filmens børnehjem Gudbjerg er baseret på hændelserne på det virkelige børnehjem, Godhavn, hvor behandlingen af drengene har været så brutal, at nogle af de tidligere elever har lagt sag an imod staten. I filmen ser vi, hvordan stakkels Elmer må stå halvnøgen i kulden med sit tisselagen indtil det tørrer. Hvordan nattevagten begår seksuelle overgreb, og hvordan drengene også internt kuer hinanden og på forstanderens kommando giver hinanden ”Gudbjerg-bank.”

Det hele er ganske rædselsfuldt og næsten ikke til at holde ud at se på. Og det bliver gennem filmen bare værre og værre. Den eneste måde at overleve på er ved at blive ”et spøgelse”; det vil sige en person, som undgår alles opmærksomhed og er usynlig. På den måde er der håb om at overleve indtil man fylder 15 og endelig slipper ud i friheden.

Allerede første dag møder de to brødre den nye, barske virkelighed. De er i gang med at løfte sten til et nyt dige, da der pludselig bliver råbt, at der er mellemadder. Men Elmer har klumpfod og bevæger sig langsomt. Da de endelig når over til madbakken er alle madder taget. Intet brød til dem. Intet bespisningsunder, sådan som vi møder

det i søndagens evangelietekst. Ingen Jesus, som kan forvandle fem bygbrød og to fisk om til mad til 5000 mand. Heller ingen Gud, som strøer manna i ørkenen, som man kan samle op og spise, sådan som vi hører fra Det gamle testamente. Nej. Der er ingen Gud på Gudbjerg børnehjem. Og så alligevel. Alligevel er der sprækker.

For midt i alt det grumme, findes også en fortælling om håb og fantasiens utæmmelige kraft.

I drengenes første møde med forstanderen på børnehjemmet, bliver Elmer spurgt, hvad han gerne vil være, når han bliver stor. ”Astronaut” lyder det fra den lille spirrevip med klumpfod, som drømmer om at komme ud i rummet, hvor man er vægtløs, og hvor en klumpfod hverken gør fra eller til. Elmers svar afføder en syngende lussing. Det er ikke et ordentligt svar. Nej, det er direkte flabet opførsel. ”Du kan blive postbud,” mener forstanderen.

Elmer er målløs. Elmer, som læser alt i aviserne om måne-ekspeditioner og har sat livet til for at stjæle en kikkert, så han kan følge Apollos færd gennem rummet. Elmer, som ved alt om astronauternes hverdag og træning.

Astronautdrømmen bliver brødrenes våben imod Gudbjerg, ligesom mobiloptagelser i ”Nødråb fra børnehjemmet” bliver de moderne drenges våben over for et system, som de mener er uretfærdigt. Astronautdrømmen bliver den tro, som bringer de to brødre igennem tiden på Gudbjerg.

Drengene lærer at blive ”spøgelser” udadtil, men i det indre overlever bankende menneskehjerner som håber og drømmer om retfærdighed og barmhjertighed. Om rummet, vægtløsheden og en forening med moderen og månen. Og de to brødre deler håbet og drømmen med de andre drenge, og det smitter. Elmer fortæller historier og omdigter triste breve hjemmefra til eventyrlige, poetiske beretninger om helte og astronauter. Han fortæller drengene ind i en anden virkelighed end den synlige. En usynlig virkelighed, som giver drengene kræfter til at overleve.

Man siger, at det stærkeste håb ofte fødes ud af den dybeste fortvivelse. Vilkaerne er fortsat de samme på børnehjemmet, men brødrene repræsenterer med deres tro og deres håb noget, som selv ikke den mest ondsksfulde forstander kan få bugt med. Alt er ved det gamle, og alt er forandret.

Håb hører til menneskelivets grundvilkår. Håbet holder os fast, så vi ikke mister livsmødet. Håbet ændrer ikke nødvendigvis de ydre omstændigheder, men det ændrer vores holdning til omstændighederne. Og ofte skal der kun små ting til, som kan være med til at tænde håbet i os. For Elmer på børnehjemmet er det håbet om månelandingen og om en karriere som astronaut. For andre er det et andet menneskes kærlige blik eller en solskinsmorgen nu på de første forårsdage. K.E. Løgstrup taler om håbet som en af sine absolutte livsytringer, og noget rigtigt er der i det. Et menneske kan se sin håbløse situation i øjnene, og alligevel rører håbet på sig.

Den døende ved, at han eller hun skal dø, men selv i den erkendelse kan der være et håb, som åbner nye perspektiver og sætter forandringer i gang.

Håbet symboliseres ofte ved et anker. Ved brug af et anker undgår man ikke storme, men det kan holde skibet på plads. Når ankeret er i brug, er det skjult i dybet, men vi ved, at det har grund i dybet. For at vi mennesker skal kunne håbe, må vi være forankret i noget.

Elmer er forankret i håbet om månelandingen og en anderledes vægtløs verden, men hvordan forholder Elmers håb sig til det kristne håb?

Ja, de to ting stemmer faktisk ret godt overens. I bund og grund handler det kristne håb om, at fremtiden er i den gode og retfærdige Guds hånd. Eller mere enkelt sagt, at det hele nok skal gå!

Evangelieteksten til i dag stopper et lidt ærgerligt sted. Man kan forledes til at tro, at det kun handler om brød og fisk, og det er som at fortælle en vittighed og undlade pointen. Eller i dette tilfælde vente med den til næste år, hvor det efterfølgende kommer i anden tekstrække på samme søndag. For umiddelbart efter bespisningsunderet forklarer Jesus, hvad det sande brød er, nemlig det brød som kommer ned fra himlen. ”Sandelig, sandelig siger jeg jer, Moses gav jer ikke brødet fra himlen, men min fader giver jer brødet fra himlen og giver liv til verden. Og videre det så berømte: ”Jeg er livets brød. Den, der kommer til mig, skal

ikke sulte, og den, der tror på mig, skal aldrig tørste.”

Brødet er et symbol for det menneskelige behov. Vi skal have brød for at overleve og for at blive mætte. Men brød alene er ikke nok for et menneske. Det er den visdom, jeg begyndte min prædiken med: ”Gud lad os leve af dit ord, som dagligt brød på denne jord.” Guds ord må til som åndelig føde.

Årsagen til, at Elmer og de andre drenge sejrer over børnehjemmets ondskab er ikke, at de med tiden lærer at komme først til bakken af mellemgader derude på marken ved stendiget. Årsagen er, at de netop har forstået, at det hele ikke kommer an på brød alene. Troen på den større drøm giver dem styrke til at indføre en ny ånd på børnehjemmet: En ånd, hvor man deler et stykke chokolade, hvor man hjælper ham, som er på flugt i stedet for at angive ham, og i sidste ende en ånd, hvor man ikke er bange for døden, fordi man tror noget godt følger efter. Elmer bestiger et meget højt tårn mod filmens slutning og kaster sig frygtløst ud i natten, ud på de 70.000 favne, for at redde sin bror.

På sin vis har man lyst til at slukke for filmen på netop dette sted ligesom man kunne have lyst til at slukke for TV 2 dokumentaren ”Nødråd fra børnehjemmet.” Man kan ikke holde det ud. Ondskaben og uretfærdigheden. Men Elmers astronaut-drøm gør, at vi kan holde det ud alligevel. Og på samme måde med livet i det hele taget: Der er tider, hvor vi næsten ikke kan holde det ud. Hvor modgang og mørke synes massivt. Det er i

dag ret præcist et år siden, at Mette Frederiksen lukkede samfundet ned. Et helt år! Tålmodigheden er ved at være opbrugt. Folketinget og måske også befolkningen bliver mere og mere splittet omkring håndteringen af det hele. Enigheden, gejsten og modet er forsvundet. Bliver det hele nogensinde som det var?

Men netop nu må vi holde fast i det håb, som Herren skænker os. Vi må ikke give op. Vi må ikke lade angsten og tvivlen vinde, men i stedet skal vi tage ved lære af Elmer og astronautdrømmen som en Kristus-allegori.

I Kristus-troen træder vi ind i en anden virkelighed end den hverdag, vi kender. Ikke en vægtløs måne-verden – og så alligevel, en verden hvor vi klynger os til håbet og troen, deler chokoladen med hinanden, hjælper næsten og uanset hvad, altid kan trøste os med, at det gode vinder til sidst.

Amen

Kristine Krarup Ravn
Blovstrød Kirke

Salmer (Den Danske Salmebog):

42: I Underværkers land jeg bor
320: Midt blandt os er Guds rige
31: Til himlene rækker din miskundhed, Gud
Ny salme af Birgitte Buur: I den mindste kerne

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke
Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 4193 9000
vartov@vartov.dk